

ščino, nemščino, poljščino, nizozemščino in francoščino. Še po njegovi smrti (1566) so se tiskale tja do leta 1686.

Vsega skupaj je Kidrič naštel 82 raznih izdaj (izvirnih in prevodov). To je nekako v številkah izražen uspeh tega bibliografskega dela. Razni bibliografi so doslej podajali razna števila Gjorgjevičevih spisov, največ Szabó, ki jih je v madžarski bibliografiji naštel 44. Pri tem se je Kidriču posrečilo, da je iztaknil tudi Gjorgjevičevo avtobijografijo v knjigi, ki je bila doslej sicer znana, ki pa je Szabó ni sprejel v bibliografijo Gjorgjevičevih del. Ta dokaz se mu je posrečil s podrobno analizo in primerjanjem avtobijografskih podatkov inotic, raztresenih po raznih Gjorgjevičevih delih. Tako se mu je nabralo gradivo, ki mu je omogočilo primerno ocenitev dosedanjih spisov o Gjorgjeviču. V svoji publikaciji je ponatisnil avtobijografijo in slovanske tekste, ki so natisnjeni v Gjorgjevičevih delih. Svojo sodbo o Gjorgjevičevem pomenu je stisnil v sledeča dva stavka: «In einer auf breiter Basis aufgebauten südslavischen Kulturgeschichte gebührt ihm wohl ein Plätzchen, allerdings nicht unter den Humanisten, „die mit der Reformation in Berührung gekommen sind“, sondern neben jenen wenigen Südslawen, die ihre Erlebnisse aus der türkischen Gefangenschaft zu Papier gebracht haben. Und sicher verdient er es auch, in der Geschichte der slawischen Philologie berücksichtigt zu werden.» Ta ocena izhaja iz nekake reakcije zoper pretiravanje Gjorgjevičevega pomena pri raznih piscih (posebno pri Mijatoviču in Vodniku), pa je vendar nekoliko ozkosrčna. Kidrič sicer pravi, da je s svojimi besedami («Turcae quoque eadem lingua [i. e. sclavonica] in aula eorum Regis, & in confiniis Sclavoniae versantes, vtuntur») mogoče kako podprl zanimanje nemških protestantov za tiskovno propagando, vendar pa bi smel govoriti nekoliko odločneje. Saj je vendar bil Gjorgjevič za to dejstvo živa priča, ki mu tega podatka ni bilo treba vzeti iz kakih učenih knjig. In ki je poleg tega imel tudi izraziti protiturški političen program, ki ga je z nenavadno vnemo zasledoval vse svoje življenje. Poleg tega pa se ne sme podcenjevati, da je, dasi sam brez kake slovanske zavesti, s svojim pisanjem o razširjenosti in veljavi slovanskega jezika dajal gradiva probujajoči se narodni zavesti. Dejstva, ki jih je Kidrič sam navedel v svoji monografiji, nam to sodbo podpro. Njegov spis je vzor monografije, ki naj služi našim bibliotekarjem za zgled. Naši učni upravi pa je lahko memento, da omogoči take publikacije tudi pri nas. Gradiva imamo po naših bibliotekah dovolj, delavci pa se bodo tudi našli.

Licejska knjižnica v Ljubljani ima, kolikor je mogoče danes dognati, samo dva Gjorgjevičeva tiska, Kidričevi številki 43. in 57. Prva je nepopolna, konča se s 53. listom tretje knjige. Nekdaj je bila last barona Marka Antonija Taufrerja, imen prejšnjih lastnikov ni mogoče razbrati. Drugo je 30. januarja 1706. podaril neki frater Rudolf patru Alanu k rojstnemu dnevu. Pred njim pa jo je moral imeti nekdo, ki je poznal turščino, ker je popravljaj turške besede v latinskem tekstu. Odkod sta obe knjigi prišli v knjižnico, za enkrat ni mogoče določiti.

J. A. G.

Hermann Wendel. Aus und über Südslavien, Buchhandlung Vorwärts Berlin SW 68, 1920, 8°, 111 strani.

Hermann Wendel, do ujedinjenja med nami malo znan nemški publicist in politik, je dolgoletni poznavavec jugoslovanskih razmer. Šele v zadnjih treh

letih ga je začela tudi naša javnost vpoštevati, pa kakor je že navada, bolj zaradi tega, ker piše o nas simpatično — kar nam seveda laska — kakor pa zato, ker piše o nas temeljito. Wendel ima redke dar ostrega opazovanja: njegovo mnenje je zato tehtno utemeljeno in navadno pravilno. Mnogobrojne probleme, ki jih načne, postavlja v luč in — dogodki mu dajo prav.

V pričujoči knjižici se bavi Wendel v 14 zbranih člankih z nami: našo preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo. Članki so bili napisani od spomladi leta 1918. do jeseni leta 1919. za nemško publiko; zdi se mi pa, da jih moremo mi še z večjim haskom čitati kakor pa tujci.

Poleg borbe za naše ujedinjenje, kolikor je pripada že zgodovini, — pa še sedanost in prihodnost je bodeta polni, — se je dotaknil Wendel v svojih člankih tudi vseh leta 1919. aktualnih prašanj naše mlade države. Zato pa članki na svoji aktualnosti niso ničesar zgubili, kajti ti problemi so še danes v bistvu nerešeni. In če jih naštejemo, nam zvenijo na ušesa bojni klici ravnokar začasno dobojevanega ustavnega boja in vstajajo pred nami skrbi polna prašanja naše zunanje politike.

Plemenski separatizem, federalizem, centralizem, agrarno prašanje... ali niso naša ušesa vsega tega še polna od včeraj? In ali nam Wendel ne da karakterističnih oznak naših strank, počenši od Radića preko narodnega kluba, Slovenske in Hrvaške ljudske stranke, radikalcev, demokratov in socijalistov do komunistov? Če posveča pri tem socijalni demokraciji največ pozornosti, poleg drugega pred vsem dva članka «Duschan Popovitsch» in «Socialistische Ertwicklung in Südslavien», je i to umevno, ker je Wendel sam socijalist. Prav zato pa je Wendel tudi o našem najvažnejšem notranjem političnem problemu, agrarnem prašanju, napisal dva članka, «Die Agrarfrage in Bosnien und der Herzegovina» in «Die Agrarfrage in Südslavien».

Wendel pravilno sodi, da mora končano revolucionarno gibanje meščanske družbe za naše ujedinjenje pomesti s fevdalnimi ostanki srednjega veka (str. 53). «Es widerfährt nicht oft in der Weltgeschichte, dass Revolutionen an ihrem eigentlichen historischen Sinn vorbei ins Leere tappen» (str. 56) — zato je radikalna rešitev agrarnega problema zgodovinska potreba. Te radikalne rešitve ustava ni prinesla. Za Wendla boj med centralizmom in federalizmom ni nič drugega kakor boj za več ali manj radikalno rešitev agrarnega prašanja (str. 51).

Kakor bi bilo treba napisati brošuro, da bi nam bilo mogoče slediti vsem Wendlovim mislim o stvareh, ki se tičejo naših notranjih odnošajev, ravnato nam ni mogoče več kakor označiti, da razpravlja Wendel v svojih člankih tudi o balkanski federaciji (v zvezi z bolgarskim prašanjem), o podonavski federaciji, naših mejah proti Italiji in na Koroškem, črnogorskem prašanju, reparacijah i. dr. in o razmerju do Nemcev («Deutsche und Südslaven»).

Ne samo, da se informiramo o nas, ampak da se od objektivnega Wendla naučimo gledati na naše probleme v oddaljenosti od dnevne politike, čitajmo Wendlove publikacije o nas.

Dr. M. Korun.

